

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשב

ערב שבת-קודש

פרשת וארא

כ"ו בטבת ה'תשס"ח

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ו בטבת ה'תשס"ח – ד' בשבט ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ו בטבת	ה' עבודת יום הכפורים פרק ד-ה. ה' מעילה.. בפרקים אלו. פרק א.	ה' פסולי המוקדשין פרק יב.	מ"ע מט. קיח.
ש"ק	כ"ז בטבת	פרק ב-ד.	פרק יג.	מל"ת קיג.
א'	כ"ח בטבת	פרק ה-ז.	פרק יד.	מל"ת קיד.
ב'	כ"ט בטבת	פרק ח. לך אזבח וגוי. ספר הקרבנות והוא ספר תשיעי.. הל' קרבן פסח.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק טו.	מל"ת קיד. מ"ע נה. מל"ת קטו. קטו.
ג'	א' בשבט	פרק ג-ה.	פרק טז.	מ"ע נו. נו. נח.
ד'	ב' בשבט	פרק ו-ח.	פרק יז.	מל"ת קכה. קכג. קכח. קכו. קכו. קכא. קכב.
ה'	ג' בשבט	פרק ט-י. ה' חגיגה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק יח.	מל"ת קיז. קיט. קיח. מ"ע נג. נב.
ו'	ד' בשבט	פרק יב-ג. ה' בכורות.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק יט.	מ"ע נד. מל"ת קנו. רכט. מ"ע טז. עט.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							ד' 72 לפני הזריחה	ד' 120 לפני הזריחה	
5.15	4.48.2	12.15	11.45	9.11	6.48	5.47	5.24	4.36	ו', כ"ו בטבת
5.15	4.48.9	12.15	11.45	9.12	6.48	5.47	5.25	4.36	ש"ק, כ"ז בטבת
5.16	4.49.7	12.16	11.46	9.12	6.48	5.47	5.25	4.37	א', כ"ח בטבת
5.17	4.50.5	12.16	11.46	9.12	6.48	5.47	5.25	4.37	ב', כ"ט בטבת
5.18	4.51.3	12.17	11.47	9.13	6.48	5.48	5.25	4.37	ג', א' בשבט
5.18	4.52.1	12.17	11.47	9.13	6.48	5.48	5.25	4.37	ד', ב' בשבט
5.19	4.52.9	12.18	11.48	9.13	6.49	5.48	5.25	4.37	ה', ג' בשבט
5.20	4.53.8	12.18	11.48	9.13	6.49	5.48	5.25	4.37	ו', ד' בשבט

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
וארא	4: 13	5: 29	4: 27	5: 30	4: 16	5: 28	4: 31	5: 31
בא	4: 18	5: 34	4: 32	5: 35	4: 22	5: 33	4: 36	5: 37

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

הידיעה כי הגאולה החלה נתנה כוח לעמוד בקשיי הגלות

פרשת שמות מסתיימת בקריאתו של משה רבינו "והצל לא הצלת", ופרשת וארא נפתחת בכל לשונות הגאולה, כולל הגאולה העתידה • דווקא קושי הגלות ושיאו של החושך הם הראיה שתיכף יאיר בוקר הגאולה, ובכוח ידיעה זו מתבטלים ההעלמות וההסתרים • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

יותר בגאולה לעתיד לבוא⁶, שנחלקת בכללות לימות המשיח וחד חרוב וכו"⁷. ומזה שגם הלשון החמישי אמרו הקב"ה בגאולת מצרים, מובן, שהחל מיציאת מצרים התחילה כבר הגאולה העתידה בכל העניינים שלה, והוא על-פי פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁸ שהחל מיציאת מצרים נוסעים אל הגאולה דלעתיד⁹.

ב. והנה, איתא בגמרא¹⁰ "ר' יוחנן אמר אשו משום

(6) ובמק"א איתא שהלשון "והבאתי" הוא כנגד הגאולה העתידה בכללותה, וזהו גם הטעם ששוחטים בפסח ד' כוסות כנגד ד' לשונות של גאולה, וכוס החמישי שכנגד הגאולה העתידה נקרא כוסו של אליהו (ראה בארוכה לקו"ש חכ"ז ע' 52 ואילך. וש"נ), שיבוא לבשר את הגאולה העתידה (מהנחה בלתי מוגה).

(7) ראה סנהדרין צז, סע"א.

(8) ראה סה"מ תש"ח ע' 159, ע' 164.

(9) וזהו גם דיוק לשון הכתוב (מיכה ז, טו) "כימי צאתך מארץ מצרים" - דלכאורה, כיוון ש"צאתך מארץ מצרים" הי' ביום ט"ו בניסן, הול"ל "כיום צאתך גו'", לשון יחיד, ולמה נאמר "כימי" לשון רבים? והביאור בזה - שבגאולת מצרים נכללים גם כל שאר הגאולות, ולכן נאמר "כימי" לשון רבים, לרמז גם על הגאולות שלא"ח, עד לגאולה העתידה (מהנחה בלתי מוגה).

(10) בב"ק כב, א, ונמוקי יוסף שם.

א. בסיום¹ פרשת שמות מדובר אודות גודל ההעלם והסתור שהיה בגלות מצרים, שלא היה נראה לבני ישראל שום מוצא להיוושע ולצאת מן המיצר אל המרחב, ועד כדי כך, שאפילו אצל משה רבינו, מנהיג הדור, התעוררה הקושיא: "למה הרעות לעם הזה"².

ולעומת זאת - פרשת השבוע, פרשת וארא, מתחילה לדבר אודות הגאולה, ולא רק אודות הגאולה ממצרים, אלא גם אודות הגאולה העתידה³:

ידוע⁴ שד' לשונות של גאולה שנאמרו בפרשתנו⁵, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, הם כנגד ד' הגאולות, מגלות מצרים ושאר הגלויות. ומזה מובן, שהלשון "והבאתי" מורה על עלייה

(1) רוב השיחה - הוגהה (באידיש) ע"י כ"ק אדמו"ר, ונדפסה בלקו"ש ח"א ע' 125 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(2) שמות ה, כב.

(3) בהבא לקמן - ראה גם ד"ה וידבר אלקים גו' שנאמר בהתוועדות (לעיל ע' 315 ואילך).

(4) מכאן עד סו"ה - הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר ונדפס בלקו"ש הנ"ל.

(5) ו, ר"ז.

בעשירי באב, כי, הגם ש"באש הצתה"¹⁷ בתשעה באב, מכל מקום, כיוון שהיה יכול לחזור בו, עדיין לא נעשה החורבן בתשעה באב.

ועל-פי זה הרי לכאורה כן הוא גם בעניינינו - ואם כן איך נאמר שבשעה שהקב"ה הבטיח "והבאתי גו'" נעשית כבר הגאולה, הרי תמיד הדבר הוא בידו, ומי יאמר לו מה תעשה¹⁸, ובמילא, כל זמן שלא עשה את העניין בפועל, לא נעשה העניין עדיין?

ד. אבל באמת אין זו קושיא, שהרי ידוע¹⁹ שבנוגע לגזירות רעות רחמנא-ליצלן מתחרט הקב"ה ומבטלם, אבל בנוגע לגזירות טובות אינו מתחרט לעולם, ובלשון הכתוב²⁰ "ההוא אמר גו' ולא יקימנה", בתמיהה.

ולכן, בשעה שהבטיח הקב"ה "והבאתי גו'", שזהו עניין טוב, שממנו לא יתחרט לעולם - הרי זה כאילו שהוא מוכרח בזה כביכול, והרי זה כביכול כמו באדם לאחרי שכבר יצא החץ מידו.

ואף-על-פי שלמעלה לא שייך עניין של הכרח חס-ושלום, והכול ברצונו יתברך, מכל מקום, כיוון שרצונו יתברך הוא שלא לבטל לעולם עניין טוב, הרי עניין זה מוכרח הוא.

לגבי הקב"ה הרי בודאי שזהו ברצונו יתברך, שכן, הא גופא שעניין זה הוא מוכרח הרי זה משום שכן הוא ברצונו יתברך, אבל בנוגע לעניין, הרי העניין מוכרח הוא, כיוון שהוא - העניין - אינו יכול להתבטל בשום אופן. ובמילא, לגבי העניין, הרי זה דומה לבשר ודם שיצא חץ מידו, שהחץ אינו יכול לחזור בשום אופן.

ה. והעניין בעבודה:

כאשר יודעים שהגאולה כפי שהיא בתכלית העילוי ישנה כבר עתה, ואין זה אלא שצריכה להתגלות, אזי נקל יותר לעמוד בכל ההעלמות וההסתרים שבעולם הזה בכלל, בזמן הגלות בפרט, ובדורות האחרונים בפרטי פרטיות.

(17) נוסח תפלת נחם במנחת תשעה באב.

(18) קהלת ח, ד.

(19) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה ה"ד.

(20) בלק כג, יט.

חציו". כלומר, מיד בהדלקת האש נתחייב כבר על ההזיקות שיבואו לאחרי כן¹¹.

לכאורה, בשעת ההיזק הרי הוא אנוס, ולמה מחייבים אותו? - אלא החיוב הוא על הדלקת האש (שזה נעשה ברצון), כי כבר אז נעשה כל ההיזק.

ועל-פי מאמר רז"ל¹² מרובה מדה טובה ממדת פורעניות, הרי, אם במדת פורעניות נעשה כל ההיזק מקודם, בודאי שכן הוא במדה טובה, היינו, שתיכף שהבטיח הקב"ה "והבאתי אתכם אל הארץ", דקאי על הדרגא העליונה בגאולה שלעתיד, נעשה כבר העניין כולו.

ג. אודות התענית של תשעה באב מצינו מאמרו של רבי יוחנן הנ"ל¹³ "אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתי אלא בעשירי, מפני שרובו של היכל בו נשרף"¹⁴.

ושואלים על זה¹⁵: על-פי הכלל האמור שבשעת הדלקת האש נעשה כבר כל ההיזק, הרי כיוון שהתחלת השריפה היתה בתשעה באב, נמצא, שלדעת ר' יוחנן עצמו נעשה כבר בתשעה באב כל העניין? - אך הביאור בזה, שהכלל האמור שייך רק אצל בשר ודם, אבל לא אצל הקב"ה.

וטעם החילוק: בעניין האש שהוא "משום חציו", הנה מיד כשיוצא החץ מידו שוב אינו בעל-הבית עליו, ובמילא, בשעה שזורק את החץ או בשעה שמדליק את האש, נעשה כבר כל ההיזק.

ומזה מובן, שאצל הקב"ה שגם האש והחיצים אינם יוצאים מידו לעולם¹⁶, והוא תמיד בעל הבית עליהם - אצלו לא נעשה הדבר מקודם לכן, כיוון שביכולתו תמיד לחזור בו.

ולכן סובר ר' יוחנן שהיו צריכים לקבוע התענית

(11) ומזה מביאים רא"י בנוגע להחקירה בענין הזמן (ראה צפע"נ מהר"ט פט, א) - אם הזמן שיש להדבר הוא בגדר תשלומין, או שזה הזמן בעצמו הוא דבר נמשך (מהנחה בלתי מוגה).

(12) יומא עו, א. וש"נ.

(13) תענית כט, א.

(14) דלא כרבנן דס"ל "אתחלתא דפורענותא עדיפא" - תענית שם (מהנחה בלתי מוגה).

(15) ראה שו"ת זכרון יהונתן חו"מ ס"ב. הובא ב"המועדים בהלכה" (לרש"י זעווין) ע' שמט. וש"נ.

(16) פרש"י האזינו לב, מא.

ועניין זה נוגע ושייך במיוחד לחודש שבט: בחודש שבט היתה העלייה של כ"ק מו"ח אדמו"ר.

והנה, מבואר באגה"ק²⁷ מאמר הזוהר²⁸ "צדיקא דאתפטר אשתכח ככולהו עלמין יתיר מבחיוהי", לפי שגם בחיים חיותו בעלמא דין היו חייו "חיים רוחניים, שהם אמונה יראה ואהבה", אלא שבהיותו בעלמא דין היו ההגבלות והצמצומים שמצד הגוף,

כלומר: נוסף על הידוע²¹ שכל המניעות ועיכובים שישנם על עניני תורה ומצוות, אינם מציאות אמיתית חסיושלום, כי אם העלם והסתור בכדי לעורר כוחות עמוקים יותר בעבודת ה' - הרי יתירה מזה, שמצד הגאולה שבאמת לאמתו נמצאת היא כבר עתה, נתבטלו כבר גם ההעלמות וההסתרים. וכאשר יודעים שאין זה אלא דמיון בלבד, ולא מתפעלים מזה, אלא הולכים בתוקף בענייני קדושה

בשעה שהבטיח הקב"ה "והבאתי גו", שזהו עניין טוב, שמזמנו לא יתחרט לעולם - הרי זה כאילו שהוא מוכרח בזה כביכול

מה שאין כן לאחרי ההסתלקות בטלו ההגבלות כו', ולכן "אשתכח יתיר".

אמנם, זה הוא בפנימיות העניינים, אבל בחיצוניות - לא ניכר שמזה באה טובה בהפצת המעיינות חוצה שזוהי ההכנה לגאולה העתידה²⁹, ואדרבה, ההעלם וההסתור הולך ומתגבר.

ועל זה בא הלימוד וההוראה מפרשת השבוע - שהסדר הוא שקודם הגאולה נעשה ההעלם וההסתור גדול ביותר, כשם שקודם אור הבוקר נעשה החושך גדול ביותר³⁰, כך, שהחושך עצמו מהווה ראייה שתיכף ("אָט אָט") מגיע אור הבוקר, וכנ"ל שהגאולה ישנה כבר החל מיציאת מצרים, ובפרט עתה, שמצד גודל החושך רואים שזהו כבר סוף זמן הגלות, וכדברי הרבי³¹ שצריכים כבר לצחצח את הכפתורים של מלבושי החיל שילך אל הגאולה לקראת מלך מלכי המלכים הקב"ה, והוא בראשם.

(מהתוועדות ש"פ וארא ה'תשי"ד. 'תורת מנחם - התוועדויות' תשי"ד חלק א (י), ע' 322-326)

- אזי מתבטל ההעלם גם לעיני בשר, ונעשה "לטב עביר"²², ואז נעשה גם עניין "גם" זו לטובה²⁴.

* * *

1. ידוע הפתגם²⁵ שצריכים לחיות עם פרשת השבוע.

ונקודת העניין - כמו שנתבאר לעיל (ס"א) שאף-על-פי שהסדרה הקודמת מסתיימת בהתגברות קושי הגלות יותר ויותר, עד כדי כך, שלא רק ה"ערב רב", לא רק סתם בני ישראל, אלא אפילו משה רבינו, מנהיג הדור, לא ראה מוצא כיצד להינצל מהצרות, והיינו, שההעלם וההסתור היה אפילו אצל מנהיגם של ישראל, מכל מקום, סדרה זו מתחילה בעניין הגאולה (שהרי מהמכה הראשונה בטלה כבר העבודה מאבותינו²⁶), ועד שמרומו בה הגאולה העתידה.

(21) ראה סה"מ מלוקט ח"א ע' קפח ואילך. וש"נ.

(22) ברכות ס, סע"ב.

(23) תענית כא, א. וש"נ.

(24) ראה לקו"ש ח"ב ע' 393 ואילך. וראה גם תורת מנחם - התוועדויות ח"ו ע' 126 ואילך. וש"נ.

(25) סה"ש תש"ב ע' 29 (נעתק ב"היום יום" ב' חשוון).

(26) ראה ר"ה יא, רע"א. שמור"ר פ"ה, יט, ובפי' מהרז"ו (ורש"ש). וראה לקו"ש חט"ז ע' 34 הערה 18.

(27) ס"ו ז"ך וביאורו.

(28) ח"ג ע"א, ב.

(29) אגה"ק דהבעש"ט - כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ.

(30) ראה לקו"ר ח"א סח, סע"א. סה"ש תרצ"ט ע' 316 ואילך.

(31) ראה סה"ש תרפ"ט ע' 42. וש"נ.

האמונה בביאת המשיח בכל יום מגביהה מעל הטבע

כל רגע בגלות הוא רגע הכנה לגאולה

הגאולה ממצרים בפועל - היא בפרשת בא, שבה נאמר "בעצם היום הזה יצאו גו' מארץ מצרים". ולפני זה באה התחלת הגאולה - בפרשת וארא, שבה מסופר אודות המכות, והרי כשהתחילו המכות בטלה עבודה מאבותינו במצרים.

ועוד לפני זה - בתחילת הפרשה - נאמר "לכן אמור לבני ישראל אני הוי'", שזוהי ההודעה (וההתחלה) על הגילוי דשם הוי' דלעילא, שקשור עם הגאולה מגלות מצרים, שהיא גם ההתחלה לגאולה האמיתית והשלימה, עליה נאמר "כימי צאתך מארץ מצרים וגו'". ולאחרי זה באה פרשת בשלח [...]

וידיעת עניין זה (שהגלות עצמה גורמת העלייה של הגאולה) פועלת שיהיה קל יותר כשנמצאים עדיין בגלות:

לא זו בלבד שיודעים שבודאי יצאו מהגלות, אלא יתירה מזה - שיודעים שכל רגע שנמצאים במעמד ומצב של גלות, מהוה הכנה והכשרה ליציאה מן הגלות אל הגאולה. ובמילא, מסתכלים על כל רגע בגלות - לא כמו רגע בגלות, אלא כמו רגע של הכנה לגאולה.

וההסברה בזה - שבכל פעולה שיהודי עושה בכל יום ביום במשך שהותו בגלות, הרי הוא מאיר עוד חלק בעולם הזה הגשמי והחומרי, ובמילא הרי הוא מברר ומזכך עוד חלק בעולם הזה הגשמי והחומרי, עוד חלק מקליפת נוגה כו', שעל-ידי זה פועלים את תכלית השלימות של ימות המשיח שהוא גילוי אור אין סוף ברוך הוא בעולם הזה הגשמי, כמבואר בארוכה בתנאי. וכיוון שכן, הרי מובן שצריכים להסתכל על כל רגע שבו מוכרחים עדיין להיות בגלות - לא כמו רגע של גלות, אלא כמו רגע של הכנה והקדמה לגאולה. ואז, נקל יותר להתמודד עם קשיי הגלות ולעבוד עבודתו כדבעי.

זאת ועוד - שהעבודה היא באופן שהאדם מרגיש את עצמו ל"בן חורין" ("ער איז שוין ניט אין גלות"), והיינו, שהנשמה היא במעמד ומצב של חירות, ועבודתו בגלות היא כמו "בן חורין" שצריך להוציא משהו אחר שנמצא עדיין בשבייה.

ועניין זה מתבטא באמונה בביאת המשיח שיבוא בכל יום - לא אמונה בדרך מקיף, אלא אמונה שחודרת בכל כוחות נפשו בדרך פנימי, ואמונה זו גופא מוציאה אותו מההגבלות של הגלות, ובמילא יכול לעבוד עבודתו מבלי להתחשב במצרים וגבולים שמצד הגלות.

- וזהו הביאור בפתגם המקובל בשם הבעל-שם-טוב, שכל אחד מישראל יכול לחצות נהר על גבי מטפחת ("דורכשווימען אַ טייך מיט אַ פּאַטשיילע"), אלא שצריך להאמין בזה. והיינו, שכאשר האמונה היא (לא בדרך מקיף, אלא) בדרך פנימי, מעמידה היא את האדם כולו, בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, במעמד ומצב שלה (של האמונה), ואז, לא ייפלא שהוא מושל על הטבע, כיוון שמציאותו היא למעלה מהטבע, וכל מציאות הטבע לא נברא אלא בשבילו, כמאמר רז"ל "בראשית, בשביל ישראל שנקראו ראשית", וכיוון שעניין "נקראו ראשית" הוא אצלו בגילוי, פועל הוא כל מה שצריך לפעול באין מפריע.

(תורת מנחם - התוועדות ה'תשי"ד חלק ב (יא), עמ' 40-42)

מסעדות על טהרת הקודש

המסעדה שקיבלה 'משקה' מהרבי... • איזו מסעדה נקראה בהסכמת הרבי על שמו של ר' ישראל-אריה-לייב? • שנים רבות לפני שהחל הרבי במבצע כשרות האכילה ושתייה, הוקמו בעידודו של הרבי מסעדות כשרות שבמקצתן גם סייע במימון • התייחסויות הרבי למסעדות

הצעירים.

כך נמשך לפחות שש שנים, עד שהשוחט ורעייתו נאלצו לעזוב את המדינה ולהגר לארצות הברית.

כל זאת נעשה כמובן לפי הוראות הרבי, אשר שיגר כמה וכמה איגרות למעורבים בעניין. כגון מכתב ל"הנכבד ונעלה, איש ירא אלוקים, עסקן רב פעלים, הנדיב מו"ה משה שי' לבנדה" (המכתב צולם בספר זכרון גורודצקי עמ' 225, ונדפס גם ב'אגרות קודש' כף ה' עמ' ר) אשר הרבי כתב לו כדברים הבאים (להלן ב'תרגום-חופשי'):

שמחתי לקבל דין-וחשבון מבא-כוחי האישי ומנהל לשכת העזרה שלנו באירופה, הרה"ג והרה"ח ותיק-וחסיד איש-ירא-אלוקים נבון-ומשכיל עוסק בצרכי ציבור באמונה וכו' מוהר"ר בנימין שי' גורודצקי, אודות ביקורו במדריד.

במיוחד נעמה לי הידיעה אודות עבודת כבודו החשובה לטובת הכלל, שהוא ורעייתו תחיל הקדישו בית כנסת לטובת הקהל וכו', ועתה נטל על עצמו לעשות תיקון גדול בקהילה בייסוד מטבח כשר,

בחורף תשי"ב נקלע בא-כוחו של הרבי, הרב בנימין גורודצקי (ע"ה), למדריד, בדרכו למרוקו שם עשה להקמת הרשת המפוארת של חב"ד. הוא שבת שם ולתדהמתו גילה כי הסטודנטים היהודים, שהגיעו למקום כדי ללמוד במוסדות אקדמיים - נאלצים להתגעל במאכלות אסורות, רחמנא-ליצלן.

במקום התגורר יהודי נדיב ושמו משה לבנדה, אשר נדבה רוחו להקים במקום בית-כנסת קטן, בלתי-רשמי. במקום התגורר גם יהודי יוצא הונגריה, שוחט ירא-שמים, והרב גורודצקי נפגש עם שניהם והחליט לעשות מעשה - הקמת מסעדה על טהרת הקודש.

נשכר בניין בן שלוש קומות. הקומה העליונה שימשה ללימוד תורה, והקומה התחתונה שימשה מסעדה. השו"ב ואשתו התעסקו בהכנת מאכלים כשרים, תוך השגחה שהכול ייעשה על טהרת הקודש. לצד זה שימש המקום גם בית-חם, תרתי משמע, לסטודנטים היהודים, על-ידי הרצאות ושיעורי-תורה שהיתה להם השפעה רבה על

ההם, ואשר גם עתה מוכרח הדבר שבני ובנות ישראל יעמדו חזק נגד כל אלו שרוצים להשיכה את תורת השם יתברך ולהעבירים מחוקי רצונו יתברך, וסוף סוף מצליח השם יתברך ועושה תשועה גדולה ופורקן גדול לכל אלו ההולכים בדרכיו.

את מכתבו חותם הרבי "בברכת הצלחה ודרישת שלום כל חבריו" (- יתכן ומדובר באחד מראשי קבוצת הסטודנטים). שנים רבות אחר-כך, כשהגיעו שלוחי הרבי - כמו הרב גולדשטיין - לספרד ביוזמת הרב אברהם יצחק גליק (ע"ה), ראשית פעילותם היתה בביסוס מסעדה יהודית במקום.

בעידוד זה והצלחת הסטודנטים היהודים היה מעין המשך ל"מעשה רב" של כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ, כפי שסיפר הרבי בהתוועדות שבת קודש פרשת חוקת-בלק תשט"ו ('תורת מנחם' כרך יד עמ' 166):

ידוע ומפורסם, שדעתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר היתה מאוד לא נוחה מלימוד חכמות חיצוניות, שזהו עניין שאודותיו כותב אדמו"ר הזקן ש"מטמא בחינת חב"ד שבנפשו", ולכן התנגד לכך כ"ק מו"ח אדמו"ר - בנוגע לבני ישראל בכלל, ובנוגע לתלמידי תומכיו-תמימים בפרט.

ואין זה בסתירה לכך שכ"ק מו"ח אדמו"ר שלח כסף לקבוצת סטודנטים מבני ישראל, שלמדו בשווייץ, כדי לסדר מטבח כשר וכדומה - שהרי ברור שכאשר רואים יהודי שהוא חיגר בשתי רגליו, ואפשר לפעול שיהיה חיגר ברגלו אחת בלבד יש לפעול לשם כך בכל הכוחות, אף שלעת-עתה אין יכולים לרפאות את הרגל השנייה... ו"חיגר" פירושו שהוא צולע על רגליו.

בלימודי אקדמיה חשש לויתורים בכשרות ובכלל

ברור אמנם, שהרבי לא ביקש לתת "הכשר" ללימודים שכאלה מלכתחילה, כפי שעולה גם מהסיפור הבא:

פעם (בשנת תשכ"ב) הובאה לידיעת הרבי כתבה שפורסמה בעיתון, הקוראת לבחורי ישיבות להשתלם בלימודים בקולג' תוך שימוש ב"סקרים מדעיים". הרבי שלל זאת מכל וכל, וכתב לעורך

ולמטרה זו הקדיש בנין מתאים במרכז העיר. למותר להאריך בגודל הזכות והמצווה להיות ממוזכי הרבים, ובפרט בעניינים חשובים שכאלה, הנזכרים בתפילה מי שבירך - מי שמייחדים בתי כנסיות לתפילה וגו' ופת לאורחים וגו', שמתן שכרו בציוד - הקב"ה ישלם שכרם וגו' וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם.

הרבי אינו מסתפק בברכה על הנעשה כבר, ותובע המשכיות:

ברם, רצוני להביע תקוותי ולהדגיש, אשר כמו כל דבר חי, עבודתכם הטובה תלך ותגדל, וכב' יגדיל מאמציו בכל העניינים לטובת הכלל, לחזק תורה ויהדות הן בין התושבים המקומיים והן בין הסטודנטים הלומדים.

ושוב מסיים בברכה:

השם יתברך אינו נשאר בעל-חוב, והוא בוודאי ישפיע לכם בשפע ברכות ויצליחכם הן בעבודתכם לטובת הכלל והן בענייניכם הפרטיים, בגשמיות וברוחניות.

אשמח מאד להמשיך להתבשר חדשות טובות מעבודתכם.

להציל יהודי אחד – לפחות במה שניתן

כשנה לאחר מכן, בא' טבת תשי"ג (צילומי כ"ספר זיכרון' שם; וביאגרות קודש' כרך ז' עמ' קז), כותב הרבי לעסקן יהודי בספרד ("הוותיקן וחוסיד) אוישן] ירא] אולקים] עוסק בצורכיני] צויבור] מורנו] הורב] יוסף שי' בן מימון" מאדריד - שפאניא):

בעתו קבלתי מכתבו מיום ה' כסלו העבר... כאשר היה פה זה לא כבר בא"כחי הר[ב] הג[און]... מוהר"ר בנימין אלי' שי' גאראדעצקי, דברתי אתו עוד הפעם בהנוגע למצב בית האוכל של הסטודענטים במאדריד, וזה כעשרה ימים שחזר הרב גאראדעצקי לפאריז, ובטח יעשה שמה מה שתלוי בו לתקן המצב, ואם בינתיים נתחדשו איזה פרטים בזה, מטובו להודיע אודות זה ישר להרב גאראדעצקי, למען למהר את הדבר.

הרבי ממשיך וכותב לו:

אקווה אשר במשך ימי החנוכה נתקבצו הוא וחביריו יחד ונדברו אודות הנס של חנוכה, הימים

בולוניה]

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו בקשר להמסעדה הכשרה בבולוניה]; ומוכן אשר תיכף באתי במגע עם גורמים שונים בזה, שדיווחו לי מהתפתחות הדברים והטבה ניכרת וכו'. ותקוותי שהבטחת הגורמים לעזור ככל התלוי בהם יצאה לפועל, וינעם לי לקבל מכתב עם בשורות טובות בזה.

הרבי ממשיך ומרחיב במשל המלך בשדה של תקופה זו, ומסיים:

בודאי למותר להדגיש למר גודל חשיבות הצעירים והנוער בכל ענינים האמורים, וכמדובר כמה פעמים שהנוער עדיין לא רגיל כל כך בפשרות ומוכן לנהל מלחמות על כל אתגר ואינו נרתע אפילו בפני אתגר גדול הדורש מאמצים גדולים וכו'. ויהי רצון שיבשרו טוב בכל האמור. ומוכן שכל הכתוב מופנה לכל חברי הארגון שי'...

בשנת תשל"ט נשלח לבולניה שליח הרבי, הרה"ח הרה"ת וכו'...בורנשטיין שי' שריבה שם פעילים לתורה, וקירב עשרות רבות מהם. הציר העיקרי של הפעילות סבב סביב המסעדה שהקים.

מסעדת "אשל ישראל" במילאנו, איטליה

בשנת תשכ"ו נסגרה במילאנו שבאיטליה המסעדה היהודית שפעלה שם עד אז. המסעדה שימשה לא רק את תושבי העיר המקומיים, אלא גם מטיילים רבים, שהגיעו אליה באותה תקופה כאשר שימשה עיר תיירות.

מיד כששמע הרבי על סגירת המסעדה הורה לנגיד ר' שלמה-יוסף ציפעל (מעסקניה הראשיים של יהדות מילאנו, ומגדולי תומכי שלוחי חב"ד שם) שידאג בזריזות לפתיחתה המחודשת (הרבי התבטא אז בלשונו הקדושה: "תיכף").

בנושא זה שוחח מר ציפעל עם הרבי ב'יחידות', וכשהעלה את השאלה: מי יעסוק בתפעולה? הורה הרבי שהרה"ת ר' אברהם שי' ליפסקר, שהגיע אז לעסוק בעבודת החינוך במילאנו, יטפל גם במסעדה (ב'יחידות' לאחר מכן לרב ליפסקר - ביאר לו הרבי מדוע הציע להטיל את התפקיד

העיתון תזכיר-תשובה (נחתם על-ידי המזכיר הרב מינדל ופורסם בתרגום מאנגלית ב'מורה לדור נבוך' כרך ב' עמ' 238 ואילך), הפותח כך:

אינני נוהג להתערב בפולמוסים, ובמיוחד לא מעל דפי העיתונות, עם זאת, לאור החשיבות של הנושא ותשומת הלב הרבה שהוא קיבל, אני סבור שיהיה זה לתועלת הציבור להבהיר את עמדותי בנקודות מסוימות שהועלו על-ידי הכתב שלך. בין השאר מצביע הרבי שבמוסדות אקדמיים אין כמעט מסעדות כשרות:

אין כל צורך בסטיטיסטיקות בעניין זה. העובדות מדברות בעד עצמן. כל המעוניין בכך יכול לבקר בקולג'ים או אוניברסיטאות שונות (מחוץ לעיר ניו-יורק), והוא יכול לגלות בעצמו בקלות בכמה קולג'ים יש מסעדה כשרה בקמפוס, או אפילו בסמוך לו, וכמה סטודנטים שומרים בהקפדה על כשרות בשלוש הארוחות היומיות שלהם, או בשתיים מהן, או באחת. כמוכן כשמדברים באופן תיאורטי, הדבר יכול להיות אפשרי שסטודנט יהודי יעבור את ארבע שנות חייו האקדמיות ללא ארוחה חמה. ממשיך הרבי:

באופן תיאורטי, יכול להיות גם אפשרי שסטודנט אחרי יום עבודה, יצא החוצה כדי לערוך קניות ולבשל, אבל איננו עוסקים בתיאוריות, העובדה הבלתי ניתנת להכחשה שחלק זניח, אם בכלל, מהסטודנטים היהודים הלומדים בקולג'ים ובאוניברסיטאות עובר את החינוך האקדמאי שלו מבלי לעשות ויתורים בנושאים בסיסיים ביהדות בחיי היום יום שלו. הזכרתי רק את נושא הכשרות, אבל הוא הדין לגבי תפילה בציבור... ותחומים אחרים של חיי הדת.

הנוער אינו נרתע מאתגרים - המסעדה בבולוניה

כך פותח הרבי את מכתבו העוסק במסעדת הסטודנטים בבולוניה שבאיטליה ('אגרות-קודש' כרך כז עמ' תפז-תפח). האיגרת היא מתחילת אלול, ה'תשל"ב:

מר בני חן שי'

יו"ר ארגון הסטודנטים הישראליים

הוסיף לשאול אם רמת הכשרות שבה ינהלו הקונים את המסעדה תהיה באותה רמה שבה נוהלה עד כה. ר' חיים השיב בחיוב, כי מסתמא הם ישמרו כך. שאל הרבי: האם מוכנים אתם לקחת על עצמכם אחריות על-כך? השיב ר' חיים: אינני יכול לקבל על עצמי אחריות על מעשיהם של אחרים.

"אם כך" - סיים הרבי את השיחה: "לא בא בחשבון! זה ליובאוויטש של תל-אביב!..."

ההמשך היה כאמור בהתוועדות כ' שבט. כמה חודשים לאחר מכן ביקר הרה"ח ר' זושא ב'יחידות', וגם אז בדרך הרבי את הצלחת המסעדה בצורה מיוחדת ובנוסף לכך צירף פתק בזה הלשון:

ונוסף לזה שהיה ביחידות, גם משקה למסעדה. אזכיר על הציון.

בהזדמנות נוספת, באחרון-של-פסח, כשקיבל מהרבי "כוס-של-ברכה" עבור בית הכנסת "בית מנחם", קרא לו הרבי ואמר לו:

ומוהקנקן הזה שהבאתי עבור "בית מנחם" - תקח גם עבור המסעדה.

לימים סיפר לו אחד הסועדים: "הייתי אצל הרבי מליובאוויטש ב'יחידות', וטרם צאתי אמר לי, מכיוון שהנך נוסע לארץ-ישראל ותשהה בתל-אביב - בטח תיכנס למסעדה של ריבקיין לאכול שם!".

שם המסעדה "ישורון" (ברח' מאז"ה 4). פעם ביקש ר' זושא מהרבי להעניק למקום שם יותר חב"די, כמו "ופרצת". השיב לו הרבי: כפי שהייתה הצלחה עד עתה תחת השם הזה - תהיה הצלחה גם הלאה תחת השם הזה.

ר' זושא ניצל את המסעדה לפעילות עם הנוער והילק סוכריות לילדים שהסכימו לברך ולומר פסוקים. פעם ב'יחידות' ביקש מהרבי דולר עבור הילדים, באומרו: רבי אני מעריך דולר אחד של הרבי ב-\$30,000, וממילא אם הרבי ייתן לי את הדולר - כל הסוכריות שאקנה יהיו תחליף לדולר של הרבי על סגולותיו! הרבי חיך חיוך רחב והעניק לו שני דולר באומרו: "כפליים לתושיה".

אגב, פעם העיר הרבי (כשר' חיים ע"ה סיפר לרבי על הסוכריות שר' זושא מחלק) שכדאי לתת לילדים גם מיני מתיקה אחרים, כדי שיוכלו (או יתרגלו) לברך גם ברכות אחרות!

דווקא עליו. על הרב גרשון מענדל גרליק, השליח הראשי באיטליה, הוטל להכין את הבסיס והסידורים הראשוניים.

באחת השיחות-הטלפוניות שניהל הרב גרליק עם הרב חדקוב, מזכירו של הרבי, שהאיץ בו להזדרז בפתיחת המסעדה, ניצל הרב גרליק את ההזדמנות והציע רעיון שהבשיל מכבר אצלו - להעניק למוסד כלשהו את שמו של אחיו של הרבי. הוא אמר לרב חדקוב: אבל המסעדה תיקרא "ישראל" על-שם אחיו של הרבי!... הסתבר שהרבי האזין לשיחה - והסכים, אך הוסיף: שייקרא "אש"ל ישראל".

בהזדמנות אחרת העניק הרבי הוראה מסוימת ואמר שהמסעדה היא "מקום ציבורי" (לפי 'התמים' אייר-מנ"א תשס"ד עמ' 7-10).

מסעדה ליובאוויטש'אית בתל אביב...

בכ' אדר תשל"ד (כאן בפרסום ראשון) כותב הרבי במענה לפתיחת מסעדה:

אזכיר ע[ל] הצ[יון] להנ[ה] [זכר] ל[עיל].
מזוזות בדוקות בדלתות המסעדה.

כדאי שיהי[ה] מזוזמן להרוצים - סידור תהילים
חומש וצדקה

פושקע [קופת צדקה].

ביום ג' כ' שבט תשל"ה התקיימה התוועדות מיוחדת, שבה נפרד הרבי מאורחי יו"ד שבט תשל"ה - "יו"ד שבט הגדול". בסיומה של ההתוועדות מחלק הרבי בקבוקי משקה לאנ"ש מקצווי תבל. בין הנוכחים נמצא גם הרה"ח ר' חיים ריבקיין (ע"ה) מכפר חב"ד. הרבי פונה אליו ואומר לו תוך כדי מסירת בקבוק ('שיחות קודש' תשל"ה כרך א' עמ' 474):

תשתמשו בזה במסעדה; מסתמא זה יביא הצלחה בפרנסה.

כמה ימים קודם לכן, כשנכנס ל'יחידות', סיפר לרבי כי הוא ואחיו יבלחט"א, הרה"ח ר' זושא, רוצים למכור את המסעדה שאותה קנו בשנת תשכ"ב. הרבי התעניין בטיבם של הקונים, והוא השיב כי מדובר בשני אברכים, חסידי פולין. הרבי

ובפרט שהימים ימי סגולה, שאצל יהודי בן עם סגולה הרי עניני גשמיות ורוחניות כלולים ביחד, ולכן כדי שיהיה הצלחה בעסק בגשמיות בודאי יוסיף כל אחד במזון רוחני של עצמו, זאת אומרת בעניני תורה לימודה וקיום מצוותיה בהידור. והאריכות לדכוותיהוהו אך למותר.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות ובברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה.
בשנת תשמ"ט כתב הרבי לתושב אשדוד באה"ק ת"ו, שביקש ברכה לפתיחת מסעדה ('היכל מנחם' כרך ב' עמ' צ):
באם גלאט כשר [=כשר 'חלק'] - ברכה לפתיחת המסעדה.

אזכיר על הציון.

לסיום, שתי תשובות הקשורות במסעדות (מתוך תשורה סלבטיצקי, ר"ח שבט תשס"ג עמ' 12-13):
בי"א ניסן תש"מ כתב הרבי ליהודי מאנ"ש: "במענה לכתבו, אינו עניין שילווה כמה אלפים דולר בכדי להתחיל עסק (מסעדה), שהרי אין בידו להבטיח שיוכל לשלמה".

"היהיה לה הרעסטראן [=מסעדה] פתוח גם בימי החורף - כשיתקרב החורף יתייעץ בזה בידידים שבסביבתו", כתב הרבי בכ"ה בסיוון תשל"ח במענה לשאלת אחד.

הרבי לא שכח להזכיר שוב ושוב את המסעדה. בחורף תשנ"ב כשעובר ר' זושא בחלוקת הדולרים שוב אומר לו הרבי: "הרי יש לך מסעדה בתל-אביב" ("איר האָט דאָך אַ מסעדה אין תל-אביב"). ושוב בחודש אדר א' תשנ"ב פונה הרבי לר' זושא: האם המסעדה פתוחה בפסח? ר' זושא עונה לרבי: בכלל, היא סגורה. אולם, אם רצונו של הרבי בכך - כדי למלאות רצונו, הכסף לא קובע, והיא תהיה פתוחה. שאל הרבי: איך היה בשנה שעברה? ר' זושא השיב: בשנה שעברה היתה המסעדה סגורה. הרבי חיך ואמר: "נו, אם כך - לא נעשה שינויים!..."

על בעלי המסעדה להוסיף במזון הרוחני

בכו"ו אלול תשכ"ח ('אגרות קודש' כרך כה עמ' רמב) כותב הרבי לשלושה יהודים שותפים ("הו"ח אי"א נו"נ עוסקים בצ"צ מו"ה אברהם יצחק שי' ומו"ה אלעזר קלמן שי' ומו"ה יוסף שי' קורלנדר") שפתחו במשותף מסעדה, את הדברים הבאים:
זה עתה קיבלתי הידיעה שפתחו את המסעדה [רעסטראן], ויהי רצון שתהיה בשעה טובה ומוצלחה.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

פרשת וארא

וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה' (ו,ב)

מבואר בחסידות, שיש כאן תשובה לשאלת משה "למה הרעותה לעם הזה": הקב"ה הודיע למשה, שהמטרה והתכלית של גלות מצרים היא התגלות שם הוי', וכדי לזכות לגילוי נעלה זה, צריכה להיות תחילה גלות קשה ביותר.

כשם שהדבר היה בגאולת מצרים, כן גם בגאולה העתידה, שאינה גאולה גשמית בלבד, ואף לא גאולה רוחנית סתם (גאולה מיצר-הרע), אלא גילוי שם הוי'.

זה גם עומק כוונת הרמב"ם בסיום ספר היד - "שלא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד". בתחילת ספרו, לגבי מצוות ידיעת ה', לא הזכיר הרמב"ם שם הוי' במפורש (אלא רק בראשי-תיבות - "יסוד היסודות ועמוד החכמות"), וכתב "לידע שיש שם מצוי ראשון". אבל כאן - כשעוסק בגאולה העתידה - מדגיש הרמב"ם וכותב במפורש, "לדעת את ה'" - גילוי שם הוי'.

(לקוטי-שיחות כרך לא, עמ' 26)

וארא אל אברהם (ו,ג)

"וארא" הוא לשון עבר וגם לשון הווה. זאת אומרת, שהתגלות זו, שהיתה אל האבות, קיימת גם עתה בנשמות ישראל. שהרי בנשמתו של כל אחד ואחד מישראל יש בחינת "אברהם" שבה (מידת האהבה לה'), בחינת "יצחק" שבה (מידת היראה), ובחינת "יעקב" שבה (מידת הרחמים). כשמתגלות מידות אלה הרי זה בדוגמת ההתגלות האלוקית אל האבות.

(אורי-התורה שמוות כרך ז עמ' ב תקפ"ט)

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב (ו,ד)

וארא: אל האבות (רש"י)

מה מוסיף רש"י בפירושו, על לשון הכתוב?

אלא רצונו של רש"י לומר לנו שההתגלות האלוקית אל אברהם, יצחק ויעקב לא היתה בגלל מעלתם הפרטית של כל אחד ואחד מהם, כי אם משום שהם היו אבות האומה. הם, האבות, מסרו את כל מה שקיבלו לבניהם אחריהם.

(לקוטי-שיחות כרך ג עמ' 860)

ובני קורח אסיר ואלקנה ואביאסף (ו,כד)

"אסיר (271) אלקנה (186) אביאסף" (154) = בגימטרייה "תורה" (611).

ללמדך: שבני קורח עשו תשובה והאמינו במשה ובתורתו, לא כקורח אביהם שכפר בתורת משה.

(לקוטי לוי-יצחק לזוהר חלק ב דף רפז)

הוא אהרון ומשה... הוא משה ואהרון (ו,כו-כז)

"משה" - עניינו לימוד התורה. "אהרון" עניינו - עבודת התפילה (שהרי תפילה באה במקום קורבנות, שהקריבו הכהנים).

לפעמים יש להקדים את "משה" ל"אהרון" - על האדם לעסוק בתורה ובמצוות כדי שיוכל אחר כך להתפלל מאהבה. ולפעמים יש להקדים את "אהרון" ל"משה", דהיינו שהאדם יעורר אהבת ה' בליבו בתפילה, כדי שיוכל אחר כך לעסוק בתורה ומצוות כדבעי.

(לקוטי תורה במדבר פרשת מסעי, דף פג עמוד ג)

* * *

"משה" מסמל דרך עבודה שהיא על-שכלית ואילו "אהרון" - עבודה שכלית.

ישראל - מסמלים את הנפש האלוקית, ופרעה - את הנפש הבהמית.

בפסוק הראשון (כו), כשמדובר על בני-ישראל ("הוציאו את בני-ישראל מארץ מצרים") הקדים הכתוב את אהרון למשה, ואילו בפסוק שלאחריו, כשמדובר על פרעה ("הם המדברים אל פרעה מלך מצרים"), הקדים הכתוב משה לאהרון.

מדוע? משום שכדי להשפיע על הנפש האלוקית ולעוררה באהבת ה' די בבחינת אהרון. לכן כשמדובר על "ישראל" הקדים הכתוב אהרון למשה. אבל כדי לעורר גם את הנפש הבהמית לאהבת ה', הרבר צריך לבוא מדרגה נעלית יותר - בחינת משה. לכן כשמדובר על "פרעה" הקדים הכתוב משה לאהרון.

(אורי-התורה שמות כרך א עמ' רכד ועמ' רל)

נתתיך אלוקים לפרעה (ז,א)

אנו רואים, כי לעיתים יש בכוח הצדיק לבטל ולהכניע את הרשע ולעיתים נבצר ממנו לעשות כן. סיבת הדבר: אם "ניצוצות הקדושה" המצויים ברשע כבר "נתבררו" וחזרו למקורן - יכול הצדיק להכניעו. אך אם טרם "נתבררו" - לא יוכל לו. אולם הקב"ה יכול להשפיל את הרשע אפילו בשעה שיש בו עדיין ניצוצות קדושה.

ומכיוון שעדיין היו הרבה ניצוצות בפרעה ובמצרים, היה צריך שמשה יהיה בבחינת אלוקים לפרעה, כלומר, שהקב"ה ימשיך בו כוח אלוקי כזה שיוכל לבטל ולהכניע את פרעה ומצרים.

(פלח-הרימון שמות עמ' סד)

אתה תדבר (ז,ב)

"תדבר" הוא לשון הכנעה (כנאמר בתהילים מז: "ידבר עמים תחתנו"). הקב"ה ציווה את משה להכניע ולהשפיל את גאוותו של פרעה כדי שיהיה בטל לרצון הקב"ה.

"אתה תדבר" - הכנעה זו צריכה להתבצע על-ידי משה דווקא. פרעה היה בתכלית ההתנשאות והגאווה, כדכתיב (יחזקאל כט), "לי יאורי ואני עשיתיני". לכן שבירתו נעשתה על-ידי משה דווקא, שהיה בתכלית הביטול והענווה ובניגוד גמור לפרעה, כעדותה של התורה, "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם" (במדבר יב).

(תורת-חיים ח"ג שמות עמ' קכ"קא)

מסורה מול הנהגות / ה' אחד / ניקוד חולם בסידורים / סיפור מהרוגצ'ובי / חמישה 'אמנים' בקדיש

מסורה מול הנהגות

רצייתי להתייחס להערת התיעוד, המופיעה, באורח צנוע, בסוף 'התקשרות' של פרשת לך לך. בישיבה פרק מ' פסוק לא, כתוב 'קוי ה' יחליפו כוח... והוא מופיע בהפטרות לך-לך. בקריאת ההפטרה בבית הכנסת של שליחנו שיחי', עת הגיעו למלה זו, עלה הנושא ל'דין'. כחוקר במסורת התנ"ך ולשון הקודש, בברכת הרבי נשיא הדור זי"ע, נראה לי להעיר:

המציאות ה'טקסטואלית' היא שבספרי טבריה הנאמנים והעתיקים וכן בתנ"כים המדויקים: 'קורן' ו'הרב ברויאר' לאוי"ט, הניקוד הוא וְקוֹיֹ וְהַצִּירָה' באות יו"ד. 'מוזר' אך המסורת לא צריכה להתאים לדקדוק (של שכל האדם).

בספרי דפוס מאוחרים, כפי שוודאי סביר להניח, 'זו' ניקוד הצירי ימינה אל תחת ה'ויו' - ליצור קריאה סבירה יותר לציבור - אשר נראה כי רובם אכן מבטאים וְקוֹיֹ.

העדות על דרך קריאת הרבי, היא חשובה ומעניינת, אך אין בה לקבוע עובדות של דיוק ומסורה (ראה להלן).

אני נזכר בהקשר זה בעובדת 'שתיקת' הרבי נשיא הדור, בשומעו למשך 30 [?] שנה ויותר את קריאת הבעל הקורא הרב שוסטרמאן ז"ל בפרשת בוא: 'לְבַד מִטֶּף' (שם יב, לז) - כפי שנדפס בסידורי חב"ד ועוד, אף שהניקוד הנכון והמקורי הוא 'לְבַד מִטֶּף' - בפתח.

[וסיבת השיבוש, שהוכחה במאה אחוזים, היא תזוזה של ה'בחור הזעזער' כאן בתחום הערת המסורה הקטנה בגיליון ואכ"מ]. ואכן כתבתי מכתבים בנושא זה. הרבי נשיא דורנו זי"ע לא התערב בנושאים מסוג זה. ואין להוכיח משתיקתו [או במקרה דנן מקריאתו מחומש מודפס, שבו חל כבר 'המעטק' של הצירי ימינה אל ה'ויו'] שום מסקנה על הנכון בשביל יהודי - חסיד או לא חסיד, בקריאת המקרא.

אגב, גם בפסוקי התהילים [בשירים וכו'] הרבי 'שינה' וניסח 'הושיעה את עמך ורחם על נחלתך' (ועוד) - ואין בזה לא דבר ולא חצי דבר משום קביעה לנוסח המקרא המקובל. כל זה אריכות יתר - אך הנובע מכל זה הוא שאין לפרסם נוהגי קריאה של הרבי נשיא הדור, כאילו יש בהם משום הוראה לרבים, וד"ל.

ד"ר דוד יהודה לייאנס, קריית הרב אברמסקי - אשדוד

בכלל - אם לא מדובר בהנהגה של בעל-קורא או חזן (שאו אין ללמוד מהשתיקה, כי בדרך-כלל אין הרבי מתערב בזה (כמו שכתוב באגרות קודש ח"ג עמ' קנד, 'היכל מנחם' ח"ג עמ' רמה, 'המלך במסיבו' ח"א עמ' מז, קטו, 'בצל החכמה' (יחידויות) עמ' 117), אלא במקרים מיוחדים של "אפרושי מאיסורא" כמו הנסמן ב'התקשרות' גיליון תל"ט עמ' 17 וגיליון תק"צ עמ' 16), אלא בהנהגת הרבי עצמו, כדי להוציא את הרבים, הרי הנהגה כזו של הרבי היא הוראה לרבים, כמו "השבר הרביעי" בתקיעות להוציא את הרבים, כמו שכתוב באגרות קודש כרך כ עמ' לט.

ואף שכאשר תקע אדמו"ר מהר"ש 42 'טרומיטין' ב'תרועה', והרה"ח ר' יצחק יואל רפאלוביץ' רצה לשאול את הטעם על כך ביחידות, נזף בו האדמו"ר שהמחשבות על כך מצידו אינן אלא "מחשבות זרות" (ספר השיחות תש"א עמ' 28, בלה"ק ס"ע כ) - הרי אלו [כמו גם השינויים שהיו אצל הרבי לפעמים בנגינת "הושיעה את עמך" וב"צמאה לך נפשי" ועוד, בכל פעם באופן אחר, שם ישנו גם הטעם ד' דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל-פה"] שינויים מיוחדים לפי הזמן ולפי ההמשכה, שאינם שייכים לנו כלל (עד שאפילו הבנתן נשגבה מאיתנו) וכך גם כשהיו שינויים מיוחדים בקריאת התורה שאינם אלא הנהגות של הרבי ואינן שייכות לרבים כלל, כמו בקריאת "והארץ היתה תהו" על-ידי הצמח-צדק (ספר השיחות תש"ד עמ' 25, בלה"ק עמ' כג) וכן בהפטרה (אוצר סיפורי חב"ד כרך יז עמ' 225).
מה שאין כן כאן, וכן בקריאת "לעיניכם" וגם "לעיניהם" בהפטרת פרשת פרה (מקדש מלך כרך ד עמ' תקג), וכל כיוצא באלו, שאם אכן היו קריאות אלו הנהגות תמידיות, הרי אלו הוראות לרבים (תורה להרה"ח ר' אליהו שי' לנדא).

* * *

טעם הקו המפסיק בין 'ה' ל'אחד' בפסוק 'שמע'

לשאלה בנדון ב'התקשרות' גיליון תש עמ' 18 - אבוהון של כל דפוסי סידורי אשכנז המדויקים הרי הוא סידור ר' שבתי סופר (תלמיד ה'לבוש', פראג שע"ז), וזה הופיע לאחרונה (עם הביאור הארוך שלו) בכמה כרכים. ושם (ח"ב ע' 122) מבאר דהיינו להורות על כל ג' השמות 'ה' א-להינו ה" שהם אחד (וזאת אף-על-פי שבזוהר פרשת ואתחנן מבאר כוונות שונות בכל אחד מהם).

זכור עדותנו בכל יום..

ב'לוח השבוע' (בגיליון הנ"ל) העיר שברוב סידורי ספרד [כולל ונציא רפ"ד] הניקוד במלאפום, 'עדותנו'. ולהעיר מניקוד "ברוגז תמימות תזכור", לא 'תמימות*'; ב'פתח אליהו' נוקד בסידורי חב"ד הישנים 'אצילות', לא 'אצילות' ובסידור תורה-אור דפוס תש"ב ניתקן למלאפום - ראה 'הגהות לסדר רבנו הזקן' ע' כה וע' מה; בפיוט 'דיד נפש': "יערב לו ידיותיך", לא 'ידידותיך'; ב'האדרת והאמונה' נוקד "הרון והרוממות", אף-על-פי שמסתבר יותר לנקד 'והרוממות'; בתפילת 'ריבוננו של עולם' בעת הוצאת הספר-תורה בג' רגלים נוקד 'ואריכות ימים', ואילו אנו רגלים לבטא 'ואריכות'. [נדוגמא נוספת, אך לא מסידור אדמו"ר הזקן: בפיוט 'אנעים זמירות': "בשירי ידירות" שלפי הסברא צריך להיות 'ידידות' (וכן כתב ר' שבתי סופר), אך ברוב הסידורים גם ב'עבודת ישראל' מנקדים 'ידידות'. וייתכן שזה נעשה כדי להשוותו לצליל החרוז 'נכבדות' הסמוך].

ובוראי ישנן עוד כמה דוגמאות. וקשה לומר שכולן הן שגיאות המדפיסים.

ולהעיר שבסידור האריז"ל של ר' שבתי ראשקובער כתב כוונה על 'זוכור עדותנו' 'חוג דדעת'. ואולי נרמזו שתי המדות ב'עדוֹתנו' לשון רבים.

הרב לוי יצחק ראסקין, דומ"צ דקהילת ליובאוויטש, לונדון

(* הערת המערכת: טעם ניקוד תיבה זו ניסינו לבאר ב'התקשרות' גיליון תרנ"ג עמ' 16, עיי"ש.

"ר' אלי-חיים" אחר!

ב'התקשרות' גיליון תקנ"ה עמ' 13 נעתק מספר 'המלך במסיבו' (ח"א עמ' קעא) סיפור שסיפר הרבי, ששאל הרב ר' אלי-חיים מייזל את הרוגצ'ובי: "כיוון שהוא יודע 'מי צודק' במחלוקת רש"י ור"ת בעניין התפילין, איזה תפילין הוא מניח? והשיב לו הרוגצ'ובי "פעטאח (=בור), כאשר אתה בא לשאלני שאלה דבר הלכה - מחוייב אני להשיבך. אך כיצד אני בעצמי נוהג - אינני מחוייב להשיב!". והעירנו חכם אחד שנפלה פה טעות, כי ברשימה המקורית (ובגלגול הראשון של 'המלך במסיבו', הוצאה בשכפול, 'ראשי-דברים בעת הסעודות', כפר חב"ד תשל"ח, חוברת א עמ' 20, וכן ב'שיחות-קודש' תשכ"ז ח"ב עמ' 404) כתוב "ר' אלי-חיים" סתם, והכוונה היא להרה"ח ר' אלי-חיים אלטהויז (היד"), שגר בריגא, הקרובה למקומו של הרוגצ'ובי, ונודע כמקניט רבנים.

הרב יוסף-שמחה גינזבורג, רב אזורי עומר

הפסק לאמנים של חצי קדיש

א. שמחתי לקרוא ב"התקשרות" (גיליון 700) את מאמרו של הרב יוסף ש. שי' גינזבורג אודות חמשת האמנים של החצי קדיש, ולראות שהסכימה דעתו למה שכתבתי בספרי "הפסק בתפילה", שדין ההפסק לקדיש שווה בפסוקי דזמרה ובברכות קריאת שמע. לאידך, משום מה אין כל אזכור לכך שחלק הארי מהמשא ומתן במאמרו מושתת ונלקח ממאמרי בקובץ "פרדס חב"ד" גיליון 11 (שם דנתי בכל זה באריכות רבה, כולל גם בנוגע לעוד היבטים)¹.

ב. בסיום דבריו שואל איך מותר לענות "בין ישתבח ליוצר" את כל חמשת האמנים של החצי קדיש הנאמר שם, הרי ממשמעות שולחן ערוך רבינו נראה שאסור להפסיק בין ישתבח ליוצר לדברים שהם מנהג, ומכוח קושיא זו דחק לומר שאכן מותר לענות על דברים שהם מנהג בין ישתבח ליוצר. אך לאמתו של דבר, אי-אפשר לומר כן, שהרי עניית אמנים של הקדיש אינם בגדר "בין ישתבח ליוצר", אלא בגדר "ברכות קריאת שמע", שכן משעה שמתחיל הש"ץ הקדיש שבין ברכו ליוצר דינו כברכות קריאת שמע², ואם כן חזרה הקושיא למקומה, איך התירו לענות את כל חמשת האמנים בקדיש שבין ישתבח ליוצר?

1 [תגובת הרב גינזבורג: העליתי את הנושא לראשונה ב'יגדיל תורה' נ.י., גיליון לה (ניסר-אייר ה'תש"מ) עמ' רמג, והרב למברג שי', שקיבל את מסקנתי בנידון, לא טרח לציין זאת (וחבל). בהגהה האחרונה של הביורר מגיליון ת"ש, נזכרתי במאמרו בנדון ב'פרדס חב"ד' יא (שטרם הספקתי לקרואו בשלימות), וציניתי בהערה].

2 שכן כל דין "בין ישתבח ליוצר" הוא ביחיד, אבל בציבור הוא בין ישתבח לקדיש (וא"כ, עצ"ע מדוע לא הנהיגו המתירים לומר זאת אז, שיאמרו זאת הציבור בקביעות עד סיום ישתבח, אם לא מהטעם שכתבתי. הני"ל, ומשעה שהתחיל הש"ץ את הקדיש חשיב כבר כברכות ק"ש, וכמ"ש רבנו שדווקא בין ישתבח ליוצר קיל, "אבל בין קדיש לברכו לא יפסיק בשום דבר, ואין צריך לומר בין ברכו

(שכן ודאי שאין עונים את כל חמשת האמנים הללו בברכות קריאת שמע).
 וקושיא זו יש להקשות גם על מנהג אחר המובא בשולחן ערוך רבינו (סי' נז ס"ד): "נהגו שהש"ץ מאריך
 בברכו והקהל אומרים יתברך וישתבח כו' בעוד שהוא מאריך בניגון", ותימה, הרי אחרי "ברכו" דינו כברכות
 קריאת שמע³, וגבי ברכות קריאת שמע כתב רבנו להדיא (סי' סו ס"ה): "וכשמפסיק לברכו, לא יאמר רק
 ברוך ה' המבורך לעולם ועד, ולא נוסח יתברך וישתבח כו', שאינו אלא מנהג, ואפילו בפסוקי דזמרה אין
 מפסיקין לאומרו", נמצא דכל עצמו של מנהג זה נולד במקום בו אסור להפסיק! אלא
 אלא שהטעם להיתר ענייתם הוא פשוט:

כל גדר הפסקה, שייך רק כשעסוקים בעניין אחד ומפסיקים בו לעניין אחר, אך כאשר ישנו מנהג שהונהג
 לאומרו במקום מסוים (והוסכם על ידי הפוסקים⁴), הרי הוא חלק מסדר התפלה ואין זו הפסקה.
 ועל דרך המנהג להרבות בזמירות של שבת ולהוסיף אותם לסדר התפלה (הן בפסוקי דזמרה והן בברכות
 קריאת שמע, שולחן ערוך רבינו סי' רפא ס"ב), דאין סברא כלל לומר בזה הפסקה, והרי הם כנוסח התפלה
 עצמה.

והוא הדין עניית חמשת האמנים בין ישתבח ליוצר, שכיוון שנקבעה שם אמירת חצי קדיש שרי גם
 להפסיק לעניית אמנים שלו, ואין שייך כלל לדון בזה מדין הפסק, שהרי הם חלק מהקדיש עצמו, והקדיש
 עצמו הרי הוא חלק מסדר התפלה של כל אחד מהמתפללים (שתיקנוהו קודם ברכות קריאת שמע עבור כל
 הציבור)⁵.

הרב יואב למברג, ירושלים

ליוצר אור, בין ש"ץ עצמו ובין הציבור שמעו" (סי' נד ס"ג). וכמ"ש המ"א (ס"ק ד): "לאחר שהתחיל הקדיש אינו מפסיק כלל" (ראה
 בכ"ז משנ"ב ס"ק יג וש"ג) [במשנ"ב שם נאמר שמתחילת קדיש דינו כבין הפרקים ורק מתחילת ברכו דינו כאמצע הפרק, אם כי לדעת
 אדה"ז דינם שווה לעניין זה. הנ"ל].

3 ראה דברי רבנו בהערה קודמת, ומשנ"ב שם, ובס"ל רלו ס"ק א (לעניין ברכו של ערבית).

4 דפשיטא שצריך להיות מנהג שיש לו מקום עפ"י כללי ההלכה. ראה מש"כ רבנו בס"י סח (ס"א) לשלול מנהג הוספת פיוטים בברכות
 ק"ש. וראה גם מש"כ רבנו שם (ס"ב) בדבר חשיבות סמכותם של מתקני התקנות והמנהגים [ולדבריו, צ"ע איך יפרנס את דעת
 הפוסקים האוסרים לומר פיוטים בברכות ק"ש משום הפסק, וכן את הסוברים שיש 'הפסק' באמירת 'ראו עינינו' או 'שמרו' בין
 השכיבנו לשמונה עשרה, שאדה"ז פסק כמותן. הנ"ל].

5 אך עניית ב"ה וב"ש חשיבא לעולם אמירה שלא במקומה, כיוון שאין אומרים אותה אלא בברכה שאינו יוצא בה י"ח (דהרי בברכה
 שיוצא בה י"ח הדין הוא שאינו אומר ב"ה וב"ש), ולכן לעולם אין בשמיעת הברכה מהש"ץ בכדי לגרום שיחשב הדבר שהוא עסוק
 בברכה זו והיא חלק מסדר התפלה שלו, והרי זו אמירה שלא במקומה וחשיבא הפסק.

ואף אם הוא עצמו נמצא בסיום אותה הברכה (שלכאורה באופן זה חשיב דבר שעסוק בו, וכמו) שגבי אמן מצונו שבכגון דא שרי לענות
 (אף בברכות ק"ש ברכהמ"ז וכיו"ב שאסור להפסיק לסתם אמן). מכל מקום שאני אמן "שעניית אמן ג"כ מן הברכה היא" (שוע"ר
 סי' קכד סי"א וש"ט) ולא חשובה הפסק. והרי אמן אינו אלא אימות הברכה (שם ס"ט) ושייך לכל הברכה, משא"כ ב"ה וב"ש הוא:
 (א) עניין (שבח) בפני עצמו, (ב) הנאמר על עניין פרטי בתוך הברכה ("ברוך אתה ה'"), ע"כ אין מסיים הברכה עסוק בעניין שעוסק
 המברך, ולכן גם בכגון דא (שנמצא בסיום אותה הברכה) חשיב הפסק.

וראה עוד בעניין זה מה שכתבתי באריכות רבה בקובץ "הערות וביאורים" גיליון 846 עמוד 63.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת וארא

כ"ז בטבת

השכם בבוקר - אמירת תהילים בציבור. אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מוכן לכולם, ואחר-כך התפילה. מברכים החודש: המולד: יום שלישי, בשעה 7:22 בבוקר ו-4 חלקים. ראש חודש שבט ביום השלישי.¹ יום התועדות. ההתועדות - בבית-הכנסת. אין אומרים 'אב הרחמים'.

יום שני

כ"ט בטבת - ערב ראש-חודש

תקופת טבת: יום ראשון בלילה, לפני עלות השחר של יום שני, בשעה 4:30.² **תהילים:** ביום זה אומרים את שיעורי התהלים של ימי כט ו-ל בחודש.³

דו"ח: "אולי כדאי לסדר שבכל ראש-חודש תהיינה הידיעות על-דבר חודש העבר (נוסף על התכניות להבא וכו')".⁴ על כל אחד ואחת למסור (בכתב או בעל-פה) העתק מדיווח זה, למשפיע 'עשה לך רב' שלו (או שלה).⁵ בתפילת מנחה אין אומרים תחנון.

יום שלישי

ראש-חודש שבט

[מנהגי ראש-חודש פורטו לאחרונה בגיליונות: תרפ"ט, תר"צ, תרצ"ד, תרצ"ז. כאן נוספו כמה ביאורים, הלכות והנהגות]. **עבודה פנימית:** בכל ראש-חודש, באחד לחודש, נהג כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לומר: "חודש טוב! שנתייגע בעבודה בפועל כדי לחוש את החיות פנימי בהרגש בפועל, הרגש המביא לידי פועל במידות טובות ובהרחבת הבנה והשכלה של חסידות".⁶

גילוי משיח: בראש-חודש מתגלה בכל אחד

(1) בה"א הידיעה - כן הוא בלוח כולל-חב"ד, וכך נהגו אצל הרבי. בסידור 'תורה אור' ועוד, תיבת "ביום" אינה מנוקדת, ואחריה "נפלוני". בסידור תהלת ה' נדפס "ביום", ומתאים ללוח. (בסידורים אחרים, כמו 'אוצר התפילות' ו'עבודת ישראל', נדפסה גם תיבת "ביום" ללא ה"א הידיעה).
(2) ע"פ שו"ע אדמו"ר הזקן (סי' רו סי"ד וסי' תנה סט"ו-טז), יש להיזהר משתיית מים בשעת התקופה. מלשונו בסי' רו "ימתין מעט", משמע דלא כמ"ש בדרכי תשובה סי' קטז ס"ק פט (וכן העתקנו בעבר) שיש להיזהר חצי שעה לפני הזמן וחצי שעה לאחריו. ה'תקופות' צוינו בלוח 'היום יום' בעמוד שלפני התחלת הלוח' עצמו, ומופיעות תמיד בלוח כולל-חב"ד בתחילת החודשים המתאימים.
(3) ספר המנהגים ס"ע 19.

(4) מענה שנדפס מכ"ק ב'כפר חב"ד', גיליון 974 עמ' 17. הוראת המזכירות למוסדות חב"ד באה"ק, 'התקשרות' גיליון תק"ס עמ' 11. וגם היום שולחים זאת לקרוא או להניח באוהל.
(5) ראה 'תורת-מנחם - התועדות' תשמ"ו ח"ד עמ' 174, ועוד.
(6) תרגום מאידיש - אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג עמ' תמ. וראה 'ספר המאמרים-מלוקט' לכ"ק אדמו"ר (במהדורה הישנה חלק ד עמ' רס, ובחדשה ח"ג עמ' ש). "כי בראש חודש הוא מולד הלבנה ... דלית לה מגרמה כלום. וכן הוא בישראל, שדומין ללבנה ומונין ללבנה, שבראש חודש הוא זמן מוכשר לגלות כח הביטול שישנו בכל אחד מישראל".

והושיענו... טובים¹⁴ - "בין הפרקים ובסוף ברכה זו (השלישית)"¹⁵.

שחרית: חצי הלל¹⁶, ואברהם זקן, וזכריה¹⁷, קדיש תקבל. שיר של יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום.

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים בפרשת פינחס (במדבר כח, א-טו): כהן - "וידבר... עולה תמיד". לוי - חזור "ואמרת להם" (וממשיך עד)... "רביעית ההין". שלישי - "עולת תמיד... ונסכה". רביעי - "ובראשי חדשיכם... ונסכו". חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציון. הש"ץ מסיים 'ובא לציון' לעצמו, ולא בקול רם. אומרים 'הללו' ומכניסים ספר-תורה לארון-הקודש. חולצים תפילין דרש"י ומניחים תפילין דרבנן-תם. קריאת-שמע, קדש, והיה-כייביאך. שש זכירות. חולצים תפילין דרבנן-תם¹⁸. הש"ץ אומר (ולפחות מסיים בקול) איזה מזמור, חצי קדיש, תפילת מוסף.

במשך היום, מנהג עתיק ללמוד בכל ראש-חודש פסוק אחד עם פירוש רש"י ואפשר להוסיף עוד פירושים, מהקאפיטל [=פרק] בתהילים שהוא מסומן

ואחד מישראל ניצוץ משיח שבו, בחינת היחידה, שהיא ניצוץ מבחינת יחידה הכללית, נשמתו של המשיח, וגילוי זה פועל חידוש בכל מציאותו ובכל ענייניו, שנעשים חדרים בבחינת היחידה. והעיקר, שעל-ידי זה נעשה התגלות וביאת משיח צדקנו ועד כפשוטו ממש, נשמה בגוף, "מלך מבית דוד"⁷.

עניינו של ראש-חודש שבט: "בעשתי עשר חודש באחד לחודש... הואיל משה (כולל אתפשטותא דמשה שבכל דור) באר את התורה", "בשבעים לשון פירשה להם"⁸ - זו עבודת המיוחדת של נשיא דורנו בהפצת התורה והמעיינות גם לאלו שנמצאים במעמד ומצב ד"אחר", שבשביל שיהיו במעמד ומצב ד"בן" (בפועל ובגילוי), צריכים לתרגם להם ענייני התורה "בשבעים לשון"⁹.

ערבית: לפני שמונה-עשרה אין מכריזים 'יעלה ויבוא'¹⁰, אבל טופחים על השולחן, להזכיר לציבור ולומר זאת.

ברכת המזון: טעה ולא הזכיר 'יעלה ויבוא' בברכת המזון (הערב או מחר, עד לפני השקיעה של מוצאי ראש-חודש¹¹), ונזכר אחר שאמר "ה" של "בונה ברחמי ירושלים" אומר "ברוך... שנתן ראשי חודשים לעמו ישראל לזכרון", בלא חתימה. אבל אם נזכר אחר שאמר תיבת 'ברוך'¹² של הברכה הבאה, "הטוב והמיטיב", אינו חוזר.

התחיל סעודתו מבעוד יום ואכל כזית, ונמשכה סעודתו אפילו כמה שעות אחר צאת היום - מזכיר 'יעלה ויבוא' בברכת המזון, בתנאי שעדיין לא התפלל ערבית¹³.

ביעלה ויבוא המברך מגביה קולו מעט והשאר עונים 'אמן' על 'זכרנו... לטובה', 'זפקדנו בו לברכה',

(7) ספר-השיחות תשנ"ב ח"א עמ' 123.

(8) דברים א, גיה ובפירוש רש"י.

(9) ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 188 הערה 7.

(10) ע"פ סידור אדה"ז.

(11) קצות-השולחן סי' מז ס"ד ע"פ סידור אדה"ז.

(12) שו"ע אדה"ז סי' קפח ס"ו: סידור אדה"ז. ולא התקינו לומר 'יעלה ויבוא' בהרחמן' כמו שנהגים ב'על הניסים', משום הזכרת שמות שיש בו, שם סעיף יב.

(13) שו"ע אדה"ז שם סעיף יז.

(14) ראה מקור מנהג ענייני זו מרב האי גאון, בשערי-הכולל פ"ט ס"ק לו.

(15) לקוטי-שיחות חכ"ד עמ' 380. ופשוט, שהכוונה שיותר לענות רק בין 'בונה ברחמי ירושלים' לברכה רביעית.

(16) לעניין הפסקה לעניית אמן בהלל דר"ח וחוה"פ, ראה המסקנא ב'התקשרות' גיליון תמא, שלפי אדה"ז כנראה אין לענות יותר מאשר בברכות ק"ש (ודלא כמ"ש כמה מלקטים ובגיליון שלח), וש"נ.

(17) בקשר לאמירת השם 'בדיה' ומשמעותו, ראה ב'סדור רבינו הזקן עם צינים והערות' (להרב לוי"צ שי' ראסקין) עמ' תפא, ובקונטרס 'לוח השמטות ותיקונים' שלו לעמ' זה.

(18) בכף-החיים סי' צא ס"ק כו הביא מס' יפה ללב, שאלה שצריכים לחלוף מלבושם העליון מפני הנחת תפילין על הזרוע, צריכים לחזור וללבושם אחר-כך כי אין כבוד לעמוד כך לפני המלך ולהתפלל, יד חולצת ויד לובשת, עיי"ש. אבל בס' מנהג ישראל תורה שם ס"ק ד הביא ש"רבים אין נוהרין בזה. וי"ל דכיוון דקשה ללבוש הבגד העליון על התפילין הוי כמצוותו בכך, עיי"ש. ואכן מנהגנו להשאיר את הזרוע ללא השרוול (והרה"ח ר' דובער חן ע"ה מסר בשם הבעש"ט שאין להכניס את השרוול מתחת האבנט), ואף לתפילת מוסף אין מחזירים את השרוול, וכן נהג הרבי.

וביניהם התאריך "יו"ד שבט". הרבי מחק תאריך זה וראה בהערה²⁰. והוסיף ללא קשר למחיקה: "ידוע דעתי - בהקדם הכי אפשרי"²¹.

במספר שנות חייו...". ומקובל אצל חסידים - גם בפרקו של הרבי¹⁹.

חודש שבט

בחודש מרחשוון תשל"ח שאל אחד השלוחים את הרבי בעניין עריכת חתונה, והזכיר כמה תאריכים אפשריים וכתב סברות לכאן ולכאן,

(20) ראה ט"ז וש"ך (יו"ד סי' שצה ס"ק ג), דס"ל שבכל יארצייט אין להשתתף בסעודה של שמחה, וכן נפוץ לנהוג לגבי יא"צ פרטי בין אנ"ש - אם כי לא לגבי ימי הילולא דרבנותינו נשיאינו. מאידך, היה מקרה שהרבי אישר לערוך חתונה בב' ניסן (תשורת בלינוב-שפריצר, נ.י. ד' תמוז תשנ"ח). שתי ההוראות הן פרטיות. וצ"ע (ראה גם ב'התקשרות' גיליון תרל"ג עמ' 18).

(21) קונטרס 'השליחות לארה"ק, תשל"ו-תשל"ח', עמ' ק.

(19) מכתב כ"ק אדמו"ר הרי"צ ב"קובץ מכתבים" של כ"ק אדמו"ר בסוף תהלים. וראה שם אופן הלימוד וחלוקת הפסוקים בפרק ארוך.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש